

Jerzy Hickiewicz, Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski
Pracownia Historyczna SEP

Gratulacje z okazji osiemsetnego numeru czasopisma „Energetyka”

Bieżący numer „Energetyki” jest numerem jubileuszowym. Piękna liczba 800 wydanych numerów jest osiągnięciem wielu lat twórczej pracy pracowników redakcji czasopisma.

Wszystko zaczęło się, gdy z dwóch czasopism: kwartalnika „Biuletyn Techniczny” (wydawanego w latach 1947-1949 przez Zjednoczenie Energetyczne Zagłębia Węglowego) oraz „Biuletynu Informacyjnego” (wydawanego przez Centralny Zarząd Energetyki) powstało czasopismo „Energetyka”.

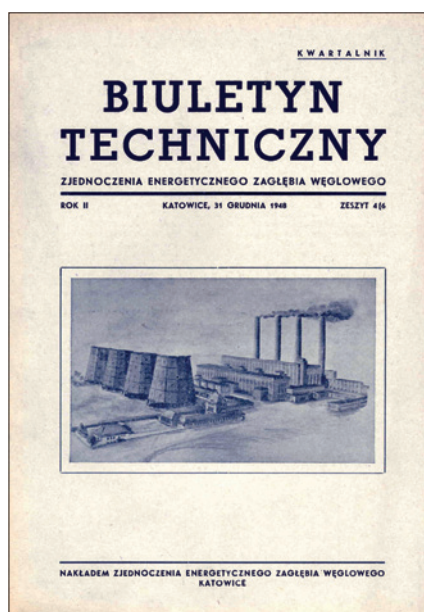
Niezwykle ważnymi w kształtowaniu czasopisma byli jego redaktorzy. Kilku z nich już odeszło, ci pierwsi je ukształtowali, dlatego warto o nich wspomnieć.

Ojcem czasopisma był Józef Michejda, ówczesny dyrektor Zjednoczenia Energetycznego Zagłębia Węglowego. Urodził się w 1900 r. w Wędrynie na Śląsku Cieszyńskim. Naukę rozpoczął w 1912 r. w gimnazjum cieszyńskim. Przerwał ją wstępując w 1918 r. jako ochotnik do tworzącego się Wojska Polskiego. Jak wielu patriotycznych Cieszyńiaków uczestniczył w walkach o granice odrodzonego kraju. W latach 1920-1928, studiował na Wydziale Budowy Maszyn i Elektrotechniki Politechniki Gdańskiej (wtedy *Technische Hochschule der Freien Stadt Danzig* w ówczesnym Wolnym Mieście Gdańsku).

Zachowało się jego zdjęcie z tego okresu, w laboratorium maszyn elektrycznych, w znakomitym gronie z przyszłymi profesorami: Józefem Węglarzem – Politechniki Poznańskiej i Edmundem Romerem – Politechniki Śląskiej. Po studiach pracował w polskich Oddziałach firm *Siemens* i *Brown Boveri*, w Grudziądzu, Poznaniu i Warszawie. Później przeniósł się na Śląsk, gdzie w 1932 r. został pierwszym dyrektorem Elektrowni Chorzów, a następnie Śląskich Zakładów Elektrycznych „Ślązel” w Chorzowie i Katowicach. Od 1935 r. działał w SEP. Podczas II wojny światowej działał w podziemiu w ZWZ, po rozbiściu Śląskiego Okręgu ZWZ ukrywał się na Rzeszowszczyźnie. Od 1945 r. był kierownikiem w kilku przedsiębiorstwach związanych z energetyką śląską. Był dyrektorem Zjednoczenia Energetycznego Zagłębia Węglowego, a po reorganizacji Zjednoczenia Energetycznego. W znaczący sposób przyczynił się do odbudowy energetyki w kraju. Docenił znaczenie prasy technicznej, dlatego powołał we wrześniu 1947 r. „Biuletyn Techniczny”, z którego powstała późniejsza „Energetyka”. Pierwszy zespół redakcyjny składał się z Józefa Michejdy i Bronisława Lisa

(redaktor naczelny). Józef Michejda do końca życia współpracował z redakcją. Ponadto pełnił funkcje w Ministerstwie Energetyki oraz był dyrektorem Państwowej Inspekcji Energetycznej. W 1954 r. został uwięziony, bezpodstawnie podejrzany o udział w spisku przeciw ówczesnej władzy. W 1955 r. zwolniony z braku dowodów. Mając zakaz pracy w energetyce poświęcił się pracy w czasopiśmie „Energetyka” oraz założonemu przez niego czasopiśmie „Gospodarka Ciepła – Energetyka Przemysłowa”. Zmarł w 1991 r., został pochowany w Warszawie.

Pierwszym naczelnym redaktorem czasopisma został Bronisław Lis, specjalista w dziedzinie użytkowania mocy i energii elektrycznej zakładów przemysłowych oraz strat energii elektrycznej. Bronisław Lis urodził się w 1899 r. w Łukawicy (pow. Lesko). W latach 1919-1926 studiował na Oddziale Elektrotechnicznym Politechniki Lwowskiej. Jeszcze w trakcie studiów rozpoczął pracę w Akcyjnym Towarzystwie Elektrycznym we Lwowie. W okresie 1927-1946 pracował w Miejskich Zakładach Elektrycznych we Lwowie. W czerwcu 1946 r. wysiedlony ze Lwowa, przybył na Górny Śląsk, początkowo do Tarnowskich Gór, ostatecznie trafił do Bytomia. Podjął pracę w Zjednoczeniu Energetycznym Zagłębia Węglowego pracując tam do czasu przejścia na emeryturę. W 1947 r. został redaktorem naczelnym „Biuletynu Technicznego”, a w 1949 r. „Energetyki”. Redaktorem naczelnym był łącznie przez 28 lat, aż do śmierci w 1975 r.

Okładka „Biuletynu Technicznego ZEZW”, który po dwukrotnej zmianie nazwy stał się miesięcznikiem *Energetyka*

Okładka numeru 2/2021 *Energetyki*, osiemsetnego wydania czasopisma

Znacząco przyczynił się do rozwoju czasopisma, dbał o poprawność języka polskiego w publikowanych artykułach. Skutkiem jego pracy i pomysłów czasopismo stało się jednym z czołowych czasopism technicznych, zaś Bronisław Lis był powoływany do opracowań redakcyjnych wielu ważnych wydawnictw energetycznych, w tym publikacji Komitetu Elektryfikacji Polski PAN. Dbał, by czasopismo prezentowało poprawny poziom naukowo-techniczny, odpowiadało na potrzeby zawodowe energetyków i informowało o aktualnych sprawach branżowych.

W 1955 r. rozpocząłem (*Jerzy Hickiewicz – JH*) pracę w Katedrze Maszyn Elektrycznych Politechniki Śląskiej i miałem możliwość obserwować, z jakim uznaniem traktowali pracę redaktora Lisa publikujący w „Energetyce” prof. Gogolewski i wówczas jeszcze mgr inż. Władysław Paszek. Inna była w tych czasach, bardziej skomplikowana, technologia przygotowywania artykułów, podobnie trudniejsze były wielokrotne korekty wydawnicze, zajmowały znacznie więcej czasu. Pamiętam, że redaktor Lis tak rzeczowo formułował swe uwagi korekcyjne, iż mimo uciążliwości korekty przyjmowano je i akceptowano ze zrozumieniem. Sam też miałem okazję sporządzenia takiej korekty przy okazji publikacji współautorskiego artykułu *Transduktorowo-amplidyndowy regulator napięcia generatorów synchronicznych*, opublikowanego w „Energetyce”, nr 5/1964. Był to fragment dużej pracy wykonywanej w katedrze przez zespół: Władysław Paszek, Jerzy Kubek, Jerzy Hickiewicz. Wykonywaliśmy wówczas regulatory napięcia do generatorów synchronicznych, które przez lata pracowały w elektrowniach *Miechowice* oraz *Halemba*. Projektowaliśmy, wykonywaliśmy modele laboratoryjne, prowadziliśmy badania prototypowe. Na tej podstawie regulator napięcia w swej ostatecznej postaci wykonywany był w fabryce aparatów elektrycznych w Warszawie, ale zestrojenie i ostateczne uruchomienie regulatora wykonywaliśmy my. Artykuł był relacją po uruchomieniu regulatora.

Józef Michejda
założyciel czasopisma
Energetyka

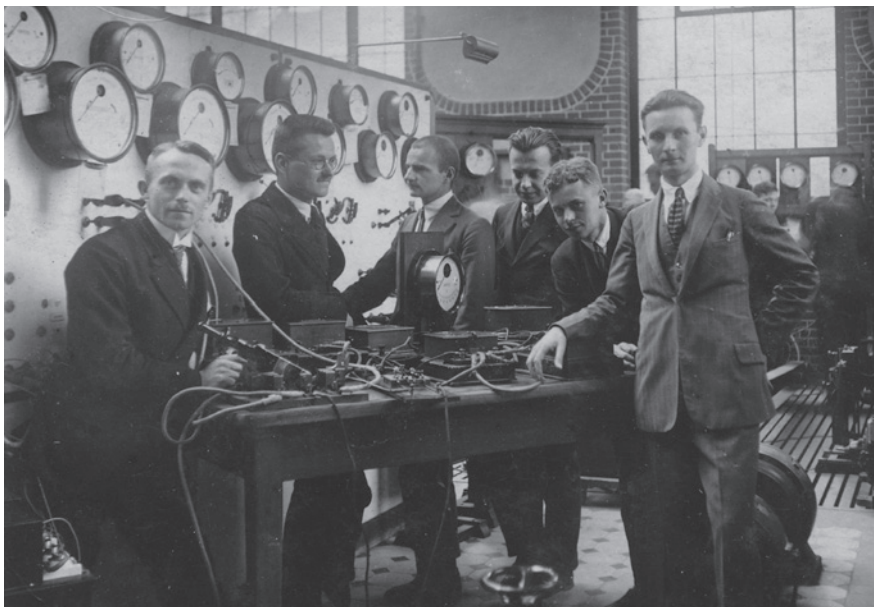
Bronisław Lis
redaktor naczelny
w latach 1947-1975

Redaktor Lis opublikował również kilka książek z dziedziny racjonalnego użytkowania energii elektrycznej przeznaczonej dla szerokiego grona inżynierów i techników. Działał w SEP od 1926 r., w latach 1928-1934 był sekretarzem Oddziału Lwowskiego SEP, a w 1947 r. sekretarzem OZW SEP w Katowicach. Zmarł w 1975 r., został pochowany w Krakowie.

Po śmierci Bronisława Lisa redaktorem naczelnym został mgr inż. Zdzisław Olszewski. Urodził się w 1927 r. w Nowej Wilejce (obecnie część Wilna). Szkołę powszechną ukończył w Wilnie w 1939 r. W okresie 1939-1941 uczęszczał do Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Wilnie. W latach 1943-1944 pracował jako niewykwalifikowany robotnik w szpitalu w Nowej Wilejce (Neu Wilna Ostland Lazarett). W 1944 r. mając 17 lat wstąpił do wojska i został frontowym radiotelegrafistą. W 1946 r. w związku z demobilizacją nieletnich opuścił wojsko i osiedlił się w Sulęcinie (ziemia lubuska). Studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Śląskiej ukończył, z wyróżnieniem, w 1954 r.

Studiował o rok wyżej ode mnie (*JH*) i pamiętam, że mówiono o nim jako szczególnie uzdolnionym, o zainteresowaniach matematycznych. Pracę rozpoczął w Zakładach Energetycznych Okręgu Południowego w Katowicach, gdzie związał się z energetyką zawodową, specjalizując się w problemach eksploatacji i remontów maszyn elektrycznych. Był wysoko cenionym specjalistą z tej dziedziny i przyczynił się m.in. do usprawnienia eksploatacji i dyspozycyjności generatorów. Był jednym z głównych inicjatorów oraz autorów programu rozbudowy zaplecza remontowego energetyki zawodowej ulokowanego w Lublińcu.

Od 1972 r. pracowałem (*JH*) w ówczesnej WSI w Opolu. Zorganizowałem tam zespół badawczy, który w latach 80. ubiegłego wieku zajmował się dynamiką i diagnostyką maszyn elektrycznych w elektrowniach. W skład mego zespołu wchodził m.in.: Piotr Wach, Krystyna Macek-Kamińska, Sławomir Szymaniec,

W laboratorium elektrycznym Technische Hochschule Frei Stadt Danzig, od lewej: Borzyszkowski, Józef Węglarz, Edmund Romer, N.N., Józef Michejda, Sachse, Gdańsk 1926 (źródło: Sekcja Historyczna Politechniki Gdańskiej, sygnatura PG/PH/Fot/1993).

Zdzisław Olszewski
redaktor naczelny
w latach 1975-1983

Wojciech Błoński
redaktor naczelny
w latach 1983-2000

Tomasz E. Kołakowski
redaktor naczelny
w latach 2000-2016

Iwona Gajdowa
redaktor naczelna
od 2017 roku

Zbigniew Ławrowski. Były to prace naukowo-badawcze, których efektem było uruchomienie nowoczesnej stacji prób i wdrożenie systemu diagnozowania stanu maszyn elektrycznych w *Elektrowni Opole*. Odbiór tych prac odbywał się w ZEOPd w Katowicach, a przewodniczącym Komisji Odbiorczej okazał się mgr inż. Zdzisław Olszewski, którego oczywiście najbardziej interesowały modele matematyczne maszyn elektrycznych. Te wyjątkowe odbiory przemieniały się w wielogodzinne, fascynujące dyskusje, pamiętam je po dzień dzisiejszy.

Zdzisław Olszewski był autorem książki poświęconej zagadnieniom eksploatacji generatorów oraz artykułów specjalistycznych. Poświęcał dużo czasu dziennikarstwu technicznemu, dlatego został oddelegowany do współpracy z redakcją miesięcznika „Energetyka”. W 1965 r. został zastępcą naczelnego redaktora Bronisława Lisa, zaś po jego śmierci przez 8 lat był redaktorem naczelnym. Był przekonany o ogromnym znaczeniu wymiany myśli i doświadczeń inżynierów, techników energetyków dla rozwoju polskiej elektroenergetyki. Przykładał dużą wagę do poprawności języka polskiego. Skupił wokół czasopisma liczne grono działaczy i współpracowników oraz liczną grupę autorów. Swoim entuzjazmem, cierpliwością i wiarą w społeczeństwo zarażał grono młodych współpracowników. W wyniku niepotrzebnego konfliktu pomiędzy władzami SEP a Ministerstwem Górnictwa i Energetyki, w który został wplątany, musiał odejść w 1983 r. Działał aktywnie w SEP. Zmarł w 2000 r. w Katowicach, gdzie został pochowany.

Obowiązki redaktora po jego odejściu przejął mgr inż. Wojciech Błoński. Urodził się on w 1949 r. w Sosnowcu. Ukończył liceum ogólnokształtące im. Stanisława Staszica w 1967 r. Studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Śląskiej ukończył w 1974 r. uzyskując dyplom inż. elektryka. Podczas ostatnich lat studiów współpracował z czasopismami „Politechnik” i „Student”. Pracę zawodową rozpoczął w jako dziennikarz „Trybuny Robotniczej” specjalizując się w problematyce techniczno-ekonomicznej dotyczącej rozwoju makroregionu południowego. Od 1976 r. związał się z miesięcznikiem „Energetyka” jako zastępca redaktora naczelnego. Ponadto był kierownikiem katowickiego oddziału „Przeglądu Technicznego”. Publikował tam artykuły dotyczące spraw regionu śląskiego. W stanie wojennym i po różnych wydarzeniach zakończonych odwołaniem Zdzisława Olszewskiego został w 1983 r. redaktorem naczelnym

„Energetyki”. Pełnił tę funkcję przez 17 lat, aż do przedwczesnej śmierci. W trudnych warunkach objęcia funkcji skonsolidował niewielki zespół redakcyjny i zachował ciągłość wydawania czasopisma, a później nadał mu nowy rozmach. Gdy rozpoczęła się transformacja gospodarcza w Polsce czasopismo stało się wydawnictwem Zarządu Głównego SEP. Dzięki pracy redaktora Błońskiego udział „Energetyki” w tworzeniu budżetu SEP był znaczący. Wojciech Błoński zmarł nagle w 2000 r., został pochowany na cmentarzu w Sosnowcu.

Po śmierci Wojciecha Błońskiego, od 2000 r. na redaktora naczelnego „Energetyki” został powołany mgr inż. Tomasz E. Kołakowski, specjalista w zakresie systemów elektroenergetycznych związany z Południowym Okręgiem Energetycznym oraz PSE SA.

Od jego rezygnacji w 2016 r. redakcją kieruje Iwona Gajdowa, zastępca redaktora naczelnego od 2005 r.

Dziś „Energetyka” jest ważnym polskim czasopismem naukowo-technicznym z dziedziny elektroenergetyki, dziedziny szczególnie ważnej w perspektywie czekającej nas w Polsce transformacji energetycznej. Prezentuje wysoki poziom naukowy oraz cieszy się dużą renomą. Zamieszczają w „Energetyce” artykuły najwybitniejsi polscy elektrotechnicy.

*Z okazji Jubileuszowego numeru
członkowie Pracowni Historycznej SEP
składają Redakcji serdeczne gratulacje
i życzą kolejnych, bogatych wydawniczych lat.
Pani Redaktor Iwonie Gajdowej gratulujemy
ponad 40 lat pracy w Redakcji „Energetyki”
i życzymy dalszych sukcesów.*

PIŚMIENICTWO

- [1] Gajdowa I., *Siedemdziesięciolecie czasopisma Energetyka*, „Energetyka” 2017, nr 8, s. 489-496.
- [2] Kubiatoński J., *Mgr inż. Bronisław Lis (1899-1975)*, „Energetyka” 1975, nr 11, s. 362-363.

